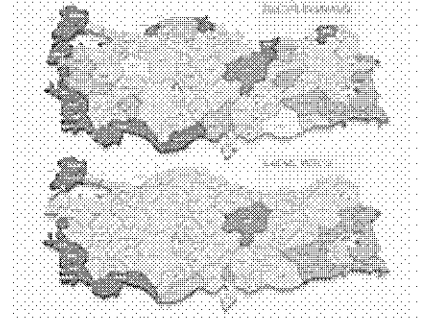

AK Parti ilk kez geriledi, sol yine yüzde 30'un altında kaldı

Haber Analiz - Süleyman Kurt
 31/03/2009

29 Mart yerel seçimleri küçük sürprizlerle sona erdi. Partilerin sıralamasının değişmemesi, aradaki farkın yüksekliği, İstanbul, Ankara, İzmir ve Diyarbakır'daki belediye başkanlarının el değiştirmemesi, net başarı ya da başarısızlık yorumu yapılmasını engelliyor.

AK Parti, oylarını ilk kez düşürse de hâlâ iktidarın en güçlü ve tek adayı. MHP ve SP, iktidar partisinden oy çaldı. CHP'nin oylarında küçük bir kıpırdanma gözlenirse de 2002, 2004 ve 2007 seçimlerine yakın bir sonuç aldı. Solun toplam oyları bu seçimde de yüzde 30'a yaklaşmadı. 'Yoksulluk ve yolsuzluk' söylemini öne çıkararak siyaset yapan CHP'nin daha geniş kesimlerle buluşması için atması gereken ciddi adımların olduğu ortaya çıktı.

Küresel ekonomik krizin gölgesinde girilen mahalli seçimlerde 22 Temmuz 2007 genel seçimleri ve 28 Mart 2004 mahalli idareler seçimleri ile karşılaştırıldığında AK Parti'nin oylarında gerileme gözleniyor. AK Parti, yüzde 39'da kaldı. CHP ve MHP'nin toplamından fazla oy aldığı için "onlar da başarısız" teziyle hareket eden iktidar partisindeki düşmanın bir nedeni de, kimi yörelerde adaylara gösterilen tepki. AK Parti, büyükşehir ve il belediye başkanlıklarının önemli bir bölümünü rakiplerine kaptırdı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, "Dersimizi çalışacağız." sözleri, AK Parti için ortaya çıkan tabloyu özetliyor.

Muhalefet, oylarını artırdı

Oylarını ve belediye başkanlığı sayılarını artıran CHP ve MHP, kendi tabanına gelecek için umut verdi. Her iki parti de, seçmenin teveccühünü kazanan adayların yardımıyla oylarını geleneksel çizgisinin çok üzerine taşıdı.

CHP, il genel meclisi sonuçlarına göre yüzde 23'ün üzerine çıktı. İstanbul'da partisinin oylarını 8 puan yukarıya taşıyan büyükşehir belediye başkan adayı Kemal Kılıçdaroğlu, CHP'ye, Türkiye genelinde bir puanlık bir katkı sağladı. Kılıçdaroğlu da CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'a paralel biçimde "Türkiye'nin iki sorunu var; yolsuzluk ve yoksulluk" söyleminden hareket etti; laik-antilaik gerilimine girmedi. Seçmen, bu söyleme destek verdi. İzmir ve Ankara'daki adaylar da partilerinin oylarını artırdı. CHP, İzmir ve Mersin büyükşehir belediye başkanlıklarına, Deniz Baykal'ın memleketi Antalya'yı ekledi. 6 il sayısı 10'a çıktı. Toplam 13 CHP'li belediye başkanı da sahil illerinde görev yapacak.

MHP, 1 büyükşehir, 9 il belediye başkanlığı kazandı. Oy oranını 22 Temmuz'a oranla iki puan artırarak yüzde 16'nın üzerine taşıdı. MHP, geleneksel olarak başarılı olduğu Orta Anadolu kentlerinin yanı sıra Balıkesir, Isparta, Manisa gibi batıdaki illerde ve Doğu Karadeniz'deki Bartın, Karabük ve Kastamonu'da ortaya çıktı. Ankara'da Mansur Yavaş'ın gösterdiği başarı, İstanbul ve İzmir'de tekrarlanmadı. Melih Gökçek karşısında yarışı kaybeden Yavaş, Adana adayı Aytaç Durak'la birlikte MHP'nin Türkiye genelindeki oylarının artmasına en önemli katkıyı yapan isim oldu.

Türkiye siyasetinde son aylar içinde en çok tartışılan kelime "açılım" olmuştu. Ancak seçim sonuçlarına bakıldığında AK Parti'nin "Kürt açılımı", genel beklentinin aksine sandığa yansımada. AK Parti'nin "Alevi" açılımını bu seçimde test edilmedi.

Kimlik siyaseti oya dönüştü

DTP, elindeki Diyarbakır Büyükşehir Belediye başkanlığını korurken, Batman, Siirt, Şırnak, Hakkâri, Van, Iğdır, Tunceli'de belediye başkanlığını kazandı. "Kimlik siyaseti" yürüten parti, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin dışında varlık gösteremedi. İl genel meclisinde de tahmin edildiği biçimde yüzde 5'in biraz üzerine çıktı. Ağrı, Muş ve Mardin'de il genel meclisinde birinci sırada yer aldı.

DSP, iki ilde üstünlüğünü korudu

Demokratik Sol Parti'de (DSP), iki ilde "tek kişilik" şov vardı. Türkiye genelinde yüzde 2,7'lik oy oranı bulunan partilerin çok ötesinde bir yüzdeye ulaşan Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı Yılmaz Büyükerşen ve Ordu Belediye Başkanı Seyit Torun, yüzde 50'lerle yönettikleri kentin her partili seçmeninden güvenoyu aldı. Şanlıurfa'dan Eşref Fakıbbaba, bağımsız aday olarak girdiği seçimden, kendisini aday göstermeyen parti AK Parti'nin karşısında zaferini ilan etti.

DP, ANAP'ı geride bıraktı

2002 seçimlerinde "merkez sağ"ın iki partisi, ANAP ve DYP, büyük bir başarısızlık yaşamıştı. ANAP yüzde 1'in altına düşerken, Süleyman Soylu'nun genel başkanlığındaki Demokrat Parti, yüzde 3,7 ve çoğunluğu Türkiye'nin batısında yer alan kimi yörelerde kendi açısından başarı kabul edilebilecek sonuçlar aldı, Yalova ilinde de belediye başkanlığını kazandı.

Numan Kurtulmuş, güvenoyu aldı

AK Parti ile yollarını ayıran 'Milli Görüş hareketi', Saadet Partisi çatısı altında yeni genel başkanı Numan Kurtulmuş ile yakaladığı 5,1'lik oy oranı ile moral buldu. Yüzde 10 barajını önüne hedef olarak koyan parti, önümüzdeki dönem AK Parti'ye yönelik eleştirileriyle yakından izlenecek.

Oy kullanma oranı yükseldi

29 Mart yerel seçimlerinde kimlik numarası şartına rağmen halk sandığa sahip çıktı. Seçmenlerin yaklaşık yüzde 85'i sandık başına giderek oy kullandı. Resmi olmayan sonuçlara göre il genel meclisi için 48 milyon 33 bin kayıtlı seçmenden 41 milyon 90 bini sandığa gitti. 7 milyon seçmen oy kullanmazken, oyların 900 bini geçersiz sayıldı.

29 Mart'ta sandığa giden seçmen sayısı, 2004 yılında yapılan yerel seçimlere oranla büyük artış gösterdi. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerindeki oy kullanma oranına yakın bir veri ortaya çıktı. 2004 seçimlerinde de kayıtlı seçmenlerin yüzde 76'sı (33 milyon 163 bin kişi) oy kullanmıştı. Mükerrer kayıtlar ve ölü vatandaşların da seçmen gözüktüğü 2004 seçimlerinde, yaklaşık 10 milyon seçmen oy kullanmamıştı. 22 Temmuz seçimlerinde kayıtlı seçmenlerin yüzde 85'ü sandığa gitti. 42 milyon 799 bin seçmenin 36 milyon 56 bini oy verdi.

Bu seçimlerde ise vatandaşlar, Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK), sandığa gitmeyi engelleyen kararlarıyla karşılaştı. YSK, oy kullanmak için TC numaralı kimlik şartı getirdi. Ardından da oy kullanılacak yerleri kamusal alan ilan ederek partilerin sandık görevlilerine başörtüsü yasağı koydu. Vasi tayin eden engelli vatandaşların oy kullanamayacağı bildirildi. Seçim günü vazifeli olan güvenlik güçlerinin ise kayıtlı olduğu yerde oy kullanması hükme bağlandı. Buna rağmen 41 milyon kişi yerel yöneticilerini belirlemek için oy verme işlemini gerçekleştirdi.

Bu seçimlerde vatandaşlar, büyükşehir, il ve ilçe belediye başkanlıkları, il genel meclisi üyelikleri ile muhtarlık için 3 zarfta 5 ayrı oy kullandı. Oy verme süresi uzarken, sandık başında uzun kuyruklar oluştu. Büyükşehirlerde uzayan kuyruklarda seçmenler 2 saat sonra oyunu kullanabildi.

BELEDİYE SEÇİMLERİNE KATILIM ORANI

Seçim yılı	Yüzde	Seçim yılı	Yüzde
1963	77,64	1989.....	81,5
1968.....	65,75	1994.....	92,2
1973.....	61,72	1999.....	86,9
1977.....	61,88	2004.....	76,14
1984.....	91,1	2009.....	83,5